1.9.2025

Hallintopoliittinen osasto
Vanhempi hallitussihteeri Anna Gau

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pakkokeinolain 8 luvun muuttamisesta; HE 70/2025 vp

Eduskunnan lakivaliokunta on 19.8.2025 pyytänyt puolustusministeriöltä kirjallista asiantuntojalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi pakkokeinolain 8 luvun muuttamisesta (HE 70/2025 vp). Puolustusministeriö pitää hallituksen esitystä perusteltuna ottaen huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen 4.10.2024 antama tuomio (C-548/21).

Puolustusministeriö on lausunut esityksestä sen ollessa lausuntokierroksella 5.3.–20.3.2025. Lausunnossaan puolustusministeriö kiinnitti huomiota siihen, että laite-etsintää edeltää usein takavarikko, jonka yhteydessä laite (esim. puhelin) laitetaan ns. lentokonetilaan, jotta laitteessa pysyy virta päällä, mutta sitä ei pysty tyhjentämään etäyhteydellä. Tämä edellyttää usein puhelimen lukituksen avaamista. Laite-etsinnän määritelmän perusteella edellä kuvatussa menettelyssä ei ole kyseessä laite-etsintä ja näin ollen sen voisi tehdä ilman tutkinnanjohtajan päätöstä ja tuomioistuimen vahvistusta. Jos menettely kuitenkin tulkitaan laite-etsinnäksi johtaa se siihen, että laite-etsinnän välitön toimittaminen on asian kiireellisyyden vuoksi välttämätöntä käytännössä aina ja noudatetaan esitetyn 29 §:n 3 momentin mukaista menettelyä. Puolustusministeriö totesi lausunnossaan, että asiaan tulisi ottaa selkeä kanta hallituksen esityksessä tulkinnan ja menettelyn yhdenmukaisuuden varmistamiseksi.

Nyt käsiteltävästä hallituksen esityksestä ilmenee, että esitykseen on lisätty yllä olevaan puolustusministeriön huomioon liittyen selventävä kappale, jossa todetaan, että laitteen haltuun ottamisen yhteydessä esitutkintaviranomainen voi esimerkiksi asettaa laitteen (esimerkiksi matkapuhelimen) lentokonetilaan tulevan laite-etsinnän turvaamiseksi. Laitteen asettaminen lentokonetilaan ei tarkoittaisi vielä laitteen sisältämän tiedon selvittämistä eli laite-etsintää. Esimerkiksi nykyaikaiset älymatkapuhelimet ja -tablettitietokoneet on pääsääntöisesti mahdollista asettaa lentokonetilaan ilman älylaitteen lukituksen avaamista. Laitteen ulkopuolinen tarkastelu ja laitteen yksilöivien tunnisteiden selvittäminen eivät myöskään olisi laitteen tietosisältöön kohdistuvaa etsintää.

Puolustusministeriö toteaa lisäksi, että esitetystä vahvistusmenettelystä aiheutuu kuluja ja lisätyötä Pääesikunnalle esitutkintaviranomaisena, ja vaikka Puolustusvoimien osalta laite-etsintöjen määrä suhteessa muihin esitutkintaviranomaisiin – erityisesti poliisiin – on lukumääräisesti vähäinen, muutoksesta johtuvan lisätyön määrää ei voida ennakolta ennustaa. Asiassa on huomioitava, että laite-etsinnät tullaan jatkossa tekemään aina Pääesikunnan tutkinnanjohtajan päätöksellä, jolloin myös hakemusprosessi käräjäoikeuteen tehdään aina Pääesikunnan tutkinnanjohtajina toimivien sotilaslakimiesten toimesta ja käytössä olevilla nykyresursseilla.

Tällä hetkellä laite-etsinnöissä on usein kyse varusmiesten henkilökohtaisissa puhelimissa sijaitsevien tallenteiden löytämisestä. Toisen merkittävän laite-etsintäperusteen muodostaa henkilökunnan työtietokoneille tallennettujen tiedostojen löytäminen.

1.9.2025

Hallintopoliittinen osasto
Vanhempi hallitussihteeri Anna Gau

Hallituksen esityksen mukaisesti ja perusteella nämä molemmat ryhmät kuuluvat etukäteisvalvonnan piiriin ja edellyttävät siten luvan hakemista tuomioistuimelta laite-etsinnän suorittamiseksi, ellei etsinnän kohteena oleva henkilö poikkeuksellisesti anna suostumustaan laite-etsinnän suorittamiselle.

Puolustusvoimien laite-etsintää koskevissa hakemuksissa tuomioistuimille on lisäksi huomioitava, että etsintä kohdistuu usein turvaluokiteltuun tietoon, eikä lupaprosessin kirjallisen menettelyluonteen pääsäännöstä huolimatta asiassa voida poissulkea suullisten käsittelyiden tarvetta laite-etsinnän edellytysten täyttymisen arvioimiseksi. Erityisesti tältä osin Puolustusvoimien turvallisuusluokitellun materiaalin käsittely osana tuomioistuinprosessia edellyttää erityisjärjestelyitä, jotka aiheuttavat lisätyötä niin Pääesikunnan henkilöstölle, kuin asiaa käsitteleville käräjäoikeuksille. Kaikilla käräjäoikeuksilla ei välttämättä ole myöskään sopivia tiloja tietojen käsittelemiseksi, joka vuorostaan voi johtaa lupaprosessien pitkittymiseen myös sellaisissa tapauksissa, joissa tarve laite-etsinnän suorittamiselle ja laajemmin rikoksen selvittämiselle on suuri.

Puolustusministeriö pitää tärkeänä, että myös Puolustusvoimat käyttää samaa järjestelmää kuin muut esitutkintaviranomaiset menettelyn toteuttamiseen. Tähän on tekniset edellytykset, sillä Pääesikunta on Salpa-järjestelmän käyttäjä ja siirtyy Patja-järjestelmän käyttäjäksi vuoden 2026 alusta lukien.

Puolustusministeriöllä ei ole muuta lausuttavaa hallituksen esityksestä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi